

Meer samenwerking tussen ouders en school

ONGELIJKE KANSSEN

Het gezin waarin je opgroeit is steeds bepalender voor je loopbaan in het onderwijs. De kansen in het onderwijs voor kinderen uit een lager sociaal milieu nemen af. Dat concludeert de Onderwijsinspectie in het onlangs verschenen jaarverslag: de Staat van het Onderwijs. Hoe komt dat en hoe kunnen we het tij keren? Basisschool De Singel in Schiedam zet vooral in op ouderbetrokkenheid. **Frederik Smit**

Sinds vorig schooljaar is het schooladvies van de leerkracht doorslaggevend. De eindtoets wordt pas afgenomen als het advies al is gegeven. De inspectie concludeert dat vooral kinderen met laagopgeleide ouders hier de dupe van zijn. 'Een op de zes leerlingen zou op basis van de uitslag van de eindtoets een advies moeten krijgen dat minimaal één volledige schoolsoort hoger is dan het aanvankelijke advies. Dit zijn vooral leerlingen met laagopgeleide ouders. Slechts 15 procent van hen krijgt echter daadwerkelijk een hoger advies', schrijft de inspectie. Leerkrachten blijken de thuissituatie nog teveel mee te laten spelen bij het geven van het advies. Steeds meer ouders hebben er namelijk alles voor over om hun kind een goede schoolcarrière te geven en kopen professionele

Aan het slot van de basisschool wordt de toekomstige sociale ongelijkheid zichtbaar. De keuze voor het type voortgezet onderwijs voorspelt in hoge mate het latere uurloon en daarmee de kansen op gezondheid, politiecontacten, uitkeringsafhankelijkheid, een goed pensioen en zelfs op een lang leven.

Verschillen tussen scholen

Volgens de Onderwijsinspectie blijken de verschillen tussen scholen enorm te zijn. Op de ene basisschool krijgt een kind een vmbo-advies, terwijl op een andere school een even slim kind naar het vwo mag. En op middelbare scholen is het verschil ook groot. Op de ene school heeft een scholier 75 procent kans om voor het eindexamen te slagen, op de andere 100 procent. Volgens de inspectie hebben de scholen die het goed doen

Onderzoeker Geert Driessen van de Radboud Universiteit

taal beleidsonderzoek naar het achterstandenbeleid in het onderwijs laat zien dat Nederlandse scholen gemiddeld minder inzetten op interventies als ouderbetrokkenheid, pre-teaching en remedial teaching dan scholen in het buitenland. Deze interventies zijn relatief gunstig en kosten (veel) minder dan bijvoorbeeld klassenverkleining.

Beleid

Geert Driessen is onderzoeker bij de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij is

'Niet iedereen wist van de extra middelen voor leerlingen met een achterstand'

hulp in, zoals huiswerkbegeleiding en toetstrainingen. Maar door de hoge kosten zijn deze trainingen niet toegankelijk voor kinderen met minder rijke ouders.

vooral goede lerarenteams die oog hebben voor ouderbetrokkenheid en maatwerk leveren in het optimaal begeleiden van kinderen. Recent interdepartemen-

Basisschool De Singel in Schiedam wil de motivatie en ontwikkeling van kinderen optimaliseren.

gespecialiseerd in de relatie tussen onderwijskansen en sociaal milieu, etniciteit en sekse. Driessen: 'In Nederland wordt al ruim veertig jaar landelijk beleid gevoerd dat gericht is op de bestrijding van onderwijsachterstanden die het gevolg zijn van sociale, economische en culturele factoren gelegen in de thuissituatie van kinderen. Scholen met veel achterstandskinderen, de zogenoemde doelgroepkinderen, krijgen extra geld om aan het voorkomen en bestrijden van achterstanden te werken. In het basisonderwijs zijn er 131.000 achterstandskinderen. Dat is 9 procent van het totaal aantal basisschoolleerlingen. Momenteel is alleen het opleidingsniveau van de ouders bepalend voor het extra geld dat een school ontvangt. Via deze 'gewichtenregeling' gaat zo'n € 300 miljoen naar de besturen van basisscholen. Daarnaast gaat nog € 362 miljoen naar gemeenten, die dit geld inzetten in de voorschoolse fase. Al dit extra geld wordt aan de schoolbesturen toegekend.

Het is zeer de vraag of de extra middelen terecht komen bij de leerlingen voor wie ze zijn toegekend en van wie verondersteld wordt dat ze die nodig hebben, dat wil zeggen de kinderen met een relatieve achterstand door een ongunstige thuissituatie, en dat het geld niet besteed wordt aan de kinderen met een absolute achterstand, omdat ze 'gewoon' minder intelligent zijn. Driessen slaakt een zucht: 'Uit onderzoek weten we dat een deel van de directeuren en leraren

in het basisonderwijs niet eens wist dat ze extra middelen kregen om kinderen met een relatieve achterstand support te geven. Bovendien bleek dat slechts weinig scholen deze middelen daadwerkelijk inzetten voor specifieke activiteiten om achterstanden te bestrijden. In de praktijk gebruikten ze het geld met name om de klassen te verkleinen en eerdere bezuinigingen op te vangen. De regels voor de besteding van deze extra middelen zijn gelukkig aangescherpt en >

Aandachtspunten (g)mr

- Hoeveel extra geld krijgt het bestuur voor de scholen in het kader van onderwijsachterstandenbeleid?
- Voor welke specifieke activiteiten om onderwijsachterstanden te bestrijden wordt het geld ingezet?
- Wat zie je daarvan in de praktijk?
- Heeft de inzet van extra middelen geleid tot reductie van de achterstanden die het gevolg zijn van thuisomstandigheden?
- Hoe levert het team maatwerk in het optimaal begeleiden van alle leerlingen?
- In hoeverre is er aandacht voor het optimaliseren van de ouderbetrokkenheid?

Mr-voorzitter van De Singel Simon Noorda met zijn zoon.

de scholen hebben een zwaardere verantwoordingsverplichting gekregen. Maar uit recent interdepartementaal beleidsonderzoek blijkt dat scholen veel van de extra middelen inzetten voor kinderen met absolute onderwijsachterstanden, dus niet voor de doelgroepkinderen.' Volgens Driessen is ook onduidelijk wat nu precies werkt binnen het onderwijsachterstandenbeleid en wat die vele tientallen miljarden eigenlijk hebben opgeleverd. 'Er zijn de afgelopen decennia talloze maatregelen genomen. Van praktisch geen enkele daarvan is aangetoond dat die effectief is. Ik denk daarom, met bijna 35 jaar onderzoekservaring op dit terrein, dat de huidige benadering een heilloze weg is. Ik pleit ervoor om via afname van toetsen en observatie-instrumenten eerst te kijken welke jonge kinderen echt extra hulp nodig hebben, dus ze te screenen op absolute achterstanden. Veel kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en zeker de kleutergroepen van de basisscholen werken al jaren intensief met dergelijke uitgebreide peuter- en leerlingvolgsystemen. Op basis van de uitkomsten daarvan kan gerichte ondersteuning worden geboden via individuele ontwikkelingstrajecten.'

Oproep minister

Ouderbetrokkenheid heeft betrekking op de inzet van ouders bij het leerproces van hun kind en de contacten met de school. Ouderbetrokkenheid is van belang in alle sectoren van het onderwijs. In een brief aan de Tweede Kamer in november 2011 deed de minister van OCW een oproep aan scholen en ouders met elkaar in gesprek te gaan, omdat dit de leeropbrengsten van kinderen zou verhogen. Onderzoeken tonen aan dat de samenwerking tussen ouders en school gericht op de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen (educatief

partnerschap) positieve effecten heeft op de schoolprestaties en het welbevinden van kinderen. Bij het stimuleren van ouderbetrokkenheid en in het bijzonder het onderwijsondersteunend gedrag van ouders thuis, is het uitgangspunt dat alle ouders kunnen bijdragen aan de onderwijsresultaten van hun kinderen; het behoort gewoon mede tot hun verantwoordelijkheid. Leertijd op én buiten school kunnen elkaar versterken en de effectiviteit van leerprocessen voorspellen.

Basisschool De Singel

Simon Noorda heeft een zoon op de openbare basisschool De Singel in een achterstandswijk van Schiedam. Hij is voorzitter van de mr. De school heeft zo'n 800 leerlingen verdeeld over vier locaties. De overgrote meerderheid van de ouders heeft een allochtone achtergrond. De Singel werkt met de zeven gewoonten van effectief leiderschap, het gedachtegoed van Stephen Covey. De teamleden leren de kinderen hoe zij effectief kunnen zijn, proactief kunnen communiceren en kunnen werken aan hun relaties met anderen. Noorda: 'De school heeft vanuit de filosofie van Covey een positieve visie op de rol van ouders als betrokken partners van het personeel. Betrokkenheid heeft ermee te maken dat ouders er belang bij hebben en zich loyaal voelen tegenover de school.'

Optimaliseer de ouderbetrokkenheid

- Heeft het team een uitgewerkte visie op de wijze waarop de samenwerking tussen het schoolteam en ouders vorm krijgt?
- Heeft het team hoge verwachtingen richting ouders wat betreft het vergroten van de ouderbetrokkenheid en in het bijzonder het vergroten van het onderwijsondersteunend gedrag van ouders thuis?
- Legt de school een deel van de verantwoordelijkheid van schoolsucces ook bij de ouders en stelt zij in dat opzicht ook eisen aan hen?
- Heeft het team een ouderbeleidsplan opgesteld om personeelsleden handvatten aan te reiken om de samenwerking tussen ouders en (voor)school te optimaliseren?
- Worden de ontwikkelingskansen van de leerlingen vergroot door hen thuis een uitdagende leeromgeving te bieden?

Covey

Uitgangspunten bij het opstellen van het ouderbeleidsplan bij De Singel zijn gebaseerd op het gedachtegoed van Stephen Covey:

- Wees proactief: maak je eigen keuzes.
- Begin met het einddoel voor ogen: maak een plan.
- Doe eerst de belangrijkste dingen.
- Benut het potentieel van iedereen binnen de organisatie.
- Denk win-win: zoek naar voordeel voor iedereen.
- Eerst de ander begrijpen, dan zelf begrepen worden.
- Creëer synergie: samen bereik je meer.
- Houd de zaag scherp: zorg voor vernieuwing van lichaam en geest.

Het gaat er dus niet alleen om wat ouders doen, maar ook om wat ze voelen. Ouders moeten zich verbonden voelen met de school en de mensen die daar werken. Om ouders het gevoel te geven dat de school

schooljaar een werkgroep ouderbetrokkenheid ingesteld waarin de directeur, een medewerker van Pedagogisch Kenniscentrum KomKids, de locatiemanager van kindercentrum Kekt, de voorzitter van de

'We werken aan educatief partnerschap met ouders'

ook van hen is, moet het schoolteam investeren in het optimaliseren van de communicatie. Dus ouders op tijd informeren en zorgvuldig met hun reacties omgaan. Daarnaast dient de school zich open te stellen voor ouders, ook kritische, die een bijdrage willen leveren aan het verbeteren van de school als gemeenschap. Er is dit

mr, locatieleiders, pedagogisch medewerkers, leerkrachten en een ouder uit de mr zitting hebben. We hebben met elkaar een verbetertraject voor educatief partnerschap opgesteld om het leren en de motivatie en ontwikkeling van de kinderen bij de kinderopvang en het onderwijs te optimaliseren. We zijn als mr een critical

Kinderen van basisschool De Singel in Schiedam.

friend van de directie en vinden het belangrijk dat de school maatwerk levert aan minder-, meer- en hoogbegaafde leerlingen in het onderwijsaanbod. We stellen dan ook regelmatig vragen over het functioneren van de "sterklassen" en de "plusklassen" om kinderen op school te kunnen bijspijkeren en een extra aanbod te bieden, zodat ouders niet zijn aangewezen op dure externe (huiswerk)begeleiding.' <

INFO

MEER INFORMATIE

- Inspectie van het Onderwijs (2017). Jaarverslag: de Staat van het Onderwijs.
- IBO (2017). Onderwijsachterstandenbeleid. Een duwtje in de rug? Ministerie van Financiën.
- Smit, F. (verschijnt juni 2017). De nieuwe medezeggenschap, SWP.
- Smit, F. (2017). Ouderbetrokkenheid 7.0, SWP.
- Driessen, G. (2013). De bestrijding van onderwijsachterstanden Een review van opbrengsten en effectieve aanpakken. Nijmegen: ITS.
- Driessen, G. (2015). De wankel empirische basis van het onderwijsachterstandenbeleid. De afnemende validiteit van indicatoren voor de toewijzing van extra middelen. Mens en Maatschappij 90 (3), 221-243.
- Covey, S. (2011). The 3rd alternative. Solving life's most difficult problems, Free Press.

OVER DE AUTEUR

Dr. Frederik Smit is onderzoeker en adviseur onderwijs, <https://frederiksmit.nl>.